

## Gittin Sources 20

### חדושי הריטב"א מסכת גיטין דף סד עמוד א

ומקשינן ולהמניה לשליש. כלומר כיון שיש עדים שראו הגט תחת ידו אף על פי שעתה אינו בידו להמניה, ופרקי' מי קנפיק גטה מתותי ידיה דלהמניה, דלעולם אין שלישי נאמן אלא כשהשלישות יוצא מתחת ידו וכדפרי', ומדמקשי' להדיא ולהמניה לשליש איכא דבעי להוכיח מכאן דהלכתא כרב חסדא דהא אליביה מקשינן, ואינו דהכא אפילו אליבא דרב הונא מקשינן דכיון דבעל לא פליג אפילו רב הונא היה מודה שאם היה הגט ביד שלישי דשליש נאמן והשתא לכולהו מקשינן דלהמניה אף על פי שאינו בידו, ופרקינן דלא מהימני ליה אלא כשיוצא מתחת ידו, רבינו נר"ו. ולהימניה לבעל. מכאן ולהבא משמע דבדאיכא עדים שהוא שליח קבלה עסקינן דאי לא מאי קושיא וכדכתבי' לעיל. ופרקינן מי קאמר גרשתי. כלומר דאע"ג דאיכא עדים (של) [שהוא שליח] קבלה כיון שהבעל לא ידע בבירור דאיהו הוא שליח קבלה דבהכי עסקינן וכדפרישית לעיל, הוא אינו מעיד שהיא מגורשת שהוא אינו אומר בבריא שזו מותרת וראויה להנשא דאכתי מסופק בשליח זה אם הוא שליח או לא, דהא בדלא ידע בעל עסקינן שלא העידו לו עדים שהוא היה שליח קבלה אלא שהשליח הוא שאמר לו שהוא היה שליח קבלה ואיהו יהביה ניהליה בתורת קבלה אבל הוא לא היה יודע אמיתות הדבר, ולפיכך לא חשבינן ליה דמעיד מגורשת שזו מותרת אף על פי שמעדות עדים אלו שהם מעידים ששליח קבלה הוא יוצא לן שהאשה הזו מגורשת, כך פירש רבינו נר"ו. ומיהו איכא מאן דפריש לה בלא עידי שליחות קבלה והיינו דהדרי' מי קאמר גרשתי דאי לא ודאי ר"ל דגרשתי קאמר כיון שבעדותו עם עדות העדים יוצא לנו שהאשה זו מותרת, ולפי פ' זה קשה מאי הוה קס"ד מעיקרא כי קמקשה וליהמניה לבעל, אבל לפי מה שפ' רבינו נר"ו אתי שפיר מאי דקמקשי ומאי דמהדר ליה נמי הא פרישנא דלא קשיא כלל. ולימא חזקה שליח עושה שליחותו. אחרי שידענו שגט זה בא לידו אף על גב דלא נהמניה מדין שליח, דהא אמרינן האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה אסור בכל הנשים שבעולם משום דחזקה שליח עושה שליחותו. ואמרינן ה"מ לחומרא אבל לקולא לא. ומיהו התם בעירובין (ל"ב א') מסקינן דבדרבנן חזקה שליח עושה שליחותו בין לקולא בין לחומרא, ובדאורייתא לחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן.

**ולהימניה לדידה מדרב המנוא** דאמר רב המנוא האשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת. ופירש רבינו נר"ו דלאו מדין מגו קא פריך דהתם אינה נאמנת להתירה להנשא וכן דעת רבינו נר"ו אף על פי שיש בזה דעות אחרות, ובכתובות פרק האשה שנתארמלה (כ"ג א') נאריך בזה בס"ד, אלא הכא ה"ק וליהמניה מטעמא דרב המנוא וטעמא דרב המנוא משום דאמרינן דאשה אינה מעיזה לומר שהיא מגורשת וכיון דחזינן הכא גיטה ביד השליח אף על פי שנאבד ובעל נמי מודה נתירנה אפילו להנשא, ופרקינן משום דבעל מודה (נחזי') [וחזינן] גט ביד השליח ליכא למהימנה דמעיזה ומעיזה, וזו היא שיטת רבינו נר"ו בשמועה זו והיא נכונה.

והא דאמרינן בהאומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם אסור בכל הנשים שבעולם, הקשו בתוספות א"כ כל הנשים יאסרו דשמא שליח זה קדשן, ואם תאמר שהן נאמנות על עצמן לומר לא נתקדשנו אף לזה נתיר כל הנשים שקרובותיהן אומרות לא נתקדשנו, ועוד קטנות שהיה להן אב ומת או הלך למדינת הים יהו אסורות לכל העולם דהא אינהו אינן נאמנות על עצמן ואב ליתיה שיאמר אם נתקדשו אם לאו, והם תירצו דטעמא משום קנס ולזה קנסו ולא לאחר. אבל הנכון כמו שפ' הרמב"ן דכל הנשים בחזקת פנויות הם וכיון שכן [כ]שבאו לדין על עצמן ודאי נאמנות דחזקת שליח זה אין מוציאן מחזקתן, אבל לזה הם אסורות משום קרובותיהן שאינן באות לדין על עצמן, אבל ה"ה שאם היו כאן קרובותיהן ואומרות שלא נתקדשו לאדם שנאמנות ומותרות אף לזה, וכן קטנות נמי אינן אסורות מהאי טעמא נמי דבחזקת פנויות נינהו, ואי איתא דנתקדשו אף אביהם היה מודיע הדבר קודם מיתה או קודם הליכתו למדינת הים שחזקה הוא שלא יניח בתו אסורה וילך לו ולא יודיע וכיון שכן ואינהו בחזקת פנויות נינהו מותרות, זהו דעת הרמב"ן ונכון הוא.

### חדושי הרמב"ן מסכת גיטין דף סד עמוד א

הא דאמרינן אסור בכל הנשים שבעולם. הקשו בתוספות וכל הנשים שבעולם יאסרו לינשא שמא השליח הזה קדשן לזה וא"ת שהן נאמנות לומר לא נתקדשנו א"כ יהא הוא מותר בכל הנשים שאומרות קרובות שלהן לא נתקדשנו לו ומתירין נאמנות הן להתיר את עצמן ואין נאמנות להתיר לאחרים ועוד הקשו כל הקטנות שבעולם יאסרו לינשא שמא קדשה אביה לזה השליח עד שיאמר לא קדשתיה לו, אבל מת אביה או שהלך למדינת הים יאסרו עולמית והם ז"ל מעלים השמועה שהיא קנס משום שעשה שלא כהוגן ולדידיה קנסו ולא לאחרים והא דתלו מלתא משום דשליח עושה שליחותו ולחומרא דאי לאו הך חזקה לא עבד איסורא ואין דבריהם בכאן מתחווירם כלל דמ"מ הכניס עצמו לספק הזה ועוד מה

איסור בזה וכי היה לו לחוש שימות השליח ועוד אי משום קנס איך עלה בדעתם בגמ' לומר דאפי' לקולא נאמן כן כאן ובמס' חולין, ועוד דבמס' נזיר פ"ב בענין קן סתומה שפרח גוזל אחד מהן לאויר יקח זוג שני ומקשינן ואלו שאר קינין דעלמא מתוקן ואמאי כל חדא וחדא נימא היינו היא, שם הם נדחקין הרבה שהם נצרכין לפרש שלא הקשו אלא לאסור קינין דעלמא לזה משום קנס שלא שמר קנו אלא כך ראוי לומר דכל הנשים מותרות לינשא ואפי' קטנות שמת אביהן לפי שבחזקת פנויות הן ואין חזקת שליח עושה שליחותו מוציאן מחזקה ועוד חזקה על האב שאינו מקדש בתו ושותק לקלקל עליה אלו קדשה היה מודיע לה ולאנשים הרבה אבל הוא אסור בנשים שיש להם קרובות לפי שאין חזקה של קרובות שאינן באות לידון בפנינו מועלת לו הא אלו באות קרובות ואמרו לא קדשנו שליח ודאי מותר בהן דעד אחד נאמן באיסורין וכל שכן הכא דלא אתחזק איסורא וחששא בעלמא היא וכ"ש שמתוך שנאמנות על עצמן ונשאות לאחרים נאמנות הן לזה, כנ"ל.

### חדושי הרשב"א מסכת גיטין דף סד עמוד א

האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם אסור בכל הנשים שבעולם. הקשו בתוס' א"כ אף כל הנשים שבעולם יאסרו לינשא שמא השליח קדשן לזה, ואם אתה מתירן לאחרים מפני שנאמנות לומר לא נתקדשנו בא והתיר אף לזה כל הנשים שקרובותיהן אומרות לא נתקדשנו לו, ותירצו דנאמנות הן להתיר עצמן אבל אין נאמנות להתיר אחרים, ואינו מחזור דודאי יש בכלל היתר עצמן היתר לאחרים דהיינו בעל, ועוד הקשו בתוס' כל הקטנות דעלמא שיש להן אב שמתו לאחר כן או שהלכו להן למדינת הים יאסרו שמא קבל האב קדושין משליח זה, ותירצו דעיקרו של דבר אינו אלא מדין קנס לפי שעשה שלא כהוגן שצוהו לקדש לו אשה סתם ולדידיה דעבד שלא כהוגן קנסוהו רבנן לאחריו לא קנסו, והא נמי דמקשינן בפ"ב דמס' נזיר גבי קן סתומה שפרח גוזל אחד מהן לאויר העולם יקח זוג שני ואלו שאר קינין דעלמא מיתקן ואמאי כל חדא וחדא נימא היינו היא, פירשו דהתם נמי קנסא הוא ולדידיה קאמר דיהו כולן אסורין לו משום שפשע ולא שמר את קינו, וכי משנינן הכא אימר דאמרין לחומרא לקילא לא אמרינן הוא הדין דהוה מצי לשנויי שאני התם דמשום קנסא בעלמא אלא דעדיפא מינה קא משני, א"נ כל זה בכלל חומרא וקולא הוא ואף על גב דתלי טעמא משום דחזקת שליח עושה שליחותו לא קשיא דאי לאו הך חזקה לא עבד איסורא. והרמב"ן נ"ר תירץ דדינא קאמר וכל הנשים ואפילו קטנות מותרות משום דאין חזקת שליח מוציאן מחזקתן דקיימן בחזקת פנויות, וחזקת אב נמי אינו מקלקל את בתו ואלו קבל בה קדושין מימר הוה אמר לה או מודיע לאחרים רבים שיודיעוהו כדי שלא תתקלקל, אבל הוא אסור בכל הנשים שיש להן קרובות שאין חזקת הקרובות שאינן באות לידון בפנינו מועלת לו, הא אלו באות הקרובות ואמרו לא קדשנו שליח ודאי מותר בהן דעד אחד נאמן באיסורין וכ"ש הכא דלא איתחזק איסורא וחששא בעלמא היא, וכ"ש דמתוך שנאמנות על עצמן ונשאות לאחרים נאמנות הן לזה.

### ר"ן (על הרי"ף) מסכת גיטין דף ל עמוד א

לחומרא. כי הא דרבי יצחק, וכתבו בתוס' דהוא אסור בכל הנשים שבעולם אבל לכל אדם אין לאסור לקדש ולחוש שמא זו היא שקדשה השליח דאם איתא דנתקדשה לא היתה חוזרת ומתקדשת אבל האי אסור לקדש דשמא שלוחו קדש לו אחת מקרובותיה ואפילו באו כל הקרובות ואמרו לא נתקדשנו לא סמכינן אדיבורא בעלמא ולפי זה מותר המשלח לקדש אשה שכל קרובותיה נתקדשו לאחרים דאם איתא דקדש השליח אחת מהן לא היו חוזרות ומתקדשות ואסור בכל הנשים שבעולם היינו נשים שיש להן קרובות פנויות והקשו על דבריהם יתומה קטנה תיתסר לכל אדם שמא קדשה שליח זה על ידי אביה לכך העלו דקנסא בעלמא הוא דקנסינן ליה שצוה לקדש סתם ולא חש על עצמו שלא יבא לידי תקלה אבל מן הדין מותר בכל הנשים שאין זו חזקה גמורה דאינה בידו להתקדש שמא לא תתרצה ועוד דאזלינן בתר רובא ואפילו הכי שפיר דייק דחזקה שליח עושה שליחותו דאי לא לא היה ראוי לקנסו כאן והא דפרכינן עליה דרבי יצחק בפרק ב' דנזיר (דף יב א) מקן סתומה שפרח אחד מהן לאויר העולם יקח זוג שני ואילו שאר קינין דעלמא מתקנו ואף על גב דהכא קנסא בעלמא הוא אפילו הכי פריך שפיר דהתם נמי הוה לן למקנסיה על שלא נזהר שלא יפרח ואמאי לא קנסינן ליה שיאסרו עליו קינין דעלמא משום קנס שלא שמר קינו: והרמב"ן ז"ל הקשה דאי הכי מאי מוכח מהא דחזקה שליח עושה שליחותו לעולם אימא לך דאין חזקה ואפ"ה קנסינן ליה דמכל מקום הכניס עצמו לספק הזה ועוד מה איסור בזה וכי היה לן לחוש שימות שליח ועוד אי משום קנס היאך עלה בדעתם בגמרא לומר דאפילו לקולא נאמר כן לכך פירש דכל הנשים מותרות לינשא אפילו קטנות שמת אביהן לפי שבחזקת פנויות הן ואין חזקת שליח עושה שליחותו מוציאן מחזקה ועוד חזקה על האב שאינו מקדש בתו ושותק לקלקל עליה שאילו קדשה היה מודיע לה ולאנשים הרבה אבל הוא אסור בנשים שיש להן קרובות שאינן באות לידון בפנינו מועלת לו הא אילו באות קרובות ואמרו לא קדשנו שליח ודאי מותר בהן דעד אחד [דף ב ב] נאמן באיסורין וכל שכן הכא דלא איתחזק איסורא וחששא בעלמא היא וכל שכן שמתוך שנאמנות על עצמן ונישאות לאחרים נאמנות הן לזה אילו דבריו ז"ל ולא נתבררו אצלי מדאמרין סתמא אסור בכל הנשים שבעולם [לא משמע דבעדות קרובות בלחוד סגי ועוד אי מדינא אסור בכל הנשים שבעולם] (ואי לאו) [ולאו] משום קנסא בלחוד היאך הוא מותר בעדות עד א' הוה ליה דבר

שבערה ואינו פחות משנים אף על גב דלא איתחזק איסורא שהרי אפילו לאיסור אמרו כן [גבי אשתו זינתה בעד אחד אינה נאסרת לרבא] בפרק האומר דקדושין (דף סו א) לפיכך נראה כדברי התוס' דקנסא בעלמא הוא שאין אומרים חזקת שליח עושה שליחותו אלא במה שבידו וכאן אין בידו ומה שהקשה אי משום קנס הוא היאך עלה בדעתם בגמ' כאן ובמס' חולין [דף יב א] לומר דאפילו לקולא נאמר כן לא קשה מידי דאנן הכי קאמרינן בשלמא אי אמרינן חזקת שליח עושה שליחותו כלומר דכל מה שבידו ודאי עושה אף כאן אף על פי שאין בידו ראוי לקנסו דכיון שודאי יעשה כל יכולתו היה לו לחוש שמא ימצא אלא אי אמרת דאפילו מה שביד השליח לעשות אין חזקתו לעשות שליחותו כל שכן הכא שאינו בידו שאין החשש כ"כ מצוי שיהא ראוי לקנסו מפני שלא חשש בו דהא איכא ספיקי טובי שמא לא ישתדל שליח כלל לעשות שליחותו ואם תמצא לומר יעשה שמא לא ימצא ואם תמצא לומר ימצא שמא יחזור ויודיענו:

### **רמב"ם הלכות אישות פרק ד הלכה יג**

אשת איש שפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר בפני בעלה הרי זו מקודשת לשני, שהאשה שאמרה לבעלה בפניו גירשתני ו נאמנת, חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה, אבל אם קידשה אחר שלא בפני בעלה אין קידושין תופסין בה עד שתביא ראיה שנתגרשה קודם שתקבל הקידושין, כל שלא בפניו מעיזה. **+השגת הראב"ד/ אשת איש שפשטה ידה וקבלה קדושין מאחר בפני בעלה הרי זו מקודשת לשני. א"א אני אומר שאינה נאמנת אלא שתופסין בה קידושין אבל לא להנשא ולא ליטול כתובה. +**

### **ר"ן (על הרי"ף) מסכת גיטין דף ל עמוד א**

ולהימניה לדידה מדרב המנונא וכו'. מהא משמע דהא דרב המנונא אפילו להתירה לינשא לכתחלה סגיא דבתר דפרקינן הני מילי לחומרא אבל לקולא לא פרכינן ולהימנה מדרב המנונא כלומר אפילו לקולא ומשמע אפילו להתירה לינשא והכי נמי מוכח בפרק האשה שלום (דף קטז א) גבי מתני' דתנן קטטה בינו לבינה ובאה ואמרה מת בעלי אינה נאמנת ואמרינן עלה היכי דמי קטטה בינו לבינה כגון דאמרה לבעלה גרשתני ופרכינן ולהימנה מדרב המנונא כלומר מאי נפקא מינה דאי לא מהימנא מאי דאמרה מת בעלי קא מהימנא במאי דאמרה לבעלה גרשתני עד שלא הלכו למדינת הים ומותרת לינשא אלמא דמדרב המנונא שרינן לה אפילו לינשא לכתחלה וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפרק י"ב מהלכות גירושין ואחרים כתבו דרב המנונא לא אמר אלא בדיעבד והכא כי פרכינן מדרב המנונא לעיל קא מהדר דאמר רבי יוחנן דאין דבר שבערוה פחות משנים כלומר ואפילו נשאת תצא ומש"ה פרכינן להימנה מדרב המנונא לענין שלא תצא אבל להתירה לכתחלה קשה הדבר לאמרו:

### **רמב"ם הלכות גירושין פרק ו הלכה א - ז**

#### **הלכה א**

השליח שעושה האשה לקבל לה גיטה מיד בעלה הוא הנקרא א שליח קבלה, ומשיגיע הגט לידו תתגרש כאילו הגיע לידה, וצריכה לעשותו בשני עדים, וצריכה שני עדים שיעידו שהגיע הגט ליד שלוחה ואפילו הם הראשונים או אחד מן הראשונים ואחר הרי זו עדות גמורה.

#### **הלכה ג**

הבעל אינו יכול לעשות שליח לקבל גט לאשתו אבל יכול לעשות שליח להוליך הגט לאשתו וזה הוא הנקרא שליח הולכה.

#### **הלכה ד**

וכן האשה שולחת שליח להביא לה גטה מיד בעלה וזה הוא הנקרא שליח הבאה, ואין שליח הולכה והבאה צריך ב עדים.

### **רמב"ם הלכות אישות פרק ג הלכה טו**

כל העושה שליח לקבל הקידושין צריך לעשותו בפני שני עדים, אבל האיש שעשה שליח לקדש לו אשה אינו צריך לעשותו בעדים שאין מקום לעדים \* בשליחות האיש אלא להודיע ל אמתת הדבר, לפיכך אם \* הודו השליח והמשלח אינן צריכין עדים כמו שליח הגט וכמו שליח שהרשהו להפריש לו תרומה וכיוצא בהן, בכל שלוחו של אדם כמותו ואינו צריך עדים. **+השגת הראב"ד/ כמו שליח הגט וכמו שליח שהרשהו להפריש תרומה וכיוצא בהן. א"א אין הנדון דומה לראיה דלענין שליח הגט גטו מוכיח עליו ולענין תרומה אין צריך עדות כלל, אבל בקידושין דאפילו שניהם מודים אינו כלום כי מודו השליח והשולח נמי לא כלום הוא. +**

## רא"ש מסכת גיטין פרק ד סימן ב

ב ירושלמי (ה"א) עשה שליח להוליך את הגט צריך ליתנו לה בפני שנים ואין השליח עולה משום שנים.<sup>(א)</sup> עשה שליח להוליך את הגט צריך להחזיקו בפני שנים ואין השליח עולה משום שנים. הלך שליח לבטל את הגט<sup>(ב)</sup> צריך לבטלו בפני שנים. הא דקאמר צריך ליתנו לה בפני שנים היינו כר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרבי מאיר וכמו שפירש רבינו תם (בפ"ק דף ד א ד"ה דקי"ל) דאין דבר שבערוה פחות משנים. וכיון שנתרת לשוק בגט זה צריך שנים בנתינת הגט ואין סומכין על עדי חתימה ואין השליח משום שנים<sup>(ג)</sup> שהרי הוא עומד במקום הבעל:

## בית יוסף אבן העזר סימן קמא

ומ"ש ואדוני אבי ז"ל הביאו לפסק הלכה וכו'. בריש פרק הנזכר (פ"ד סי' ב) ואף על גב דסבירא ליה להרא"ש דכל שנאמן השליח לומר בפני נכתב וכו' נאמן ג"כ לומר שהבעל עשאו שליח ואין צריך לא שטר ולא עדים וכמו שכתב בפסקים בריש גיטין (סי' ב) ובתשובות כלל מ"ה סימן י' וכתבו רבינו בסימן שלאחר זה (נז.) וגם בסימן זה (מט.) כתב כן בשם (הרי"ף) [ה"ר פרץ] (הגהת סמ"ק סי' קפד עמ' קנא) מכל מקום סבירא ליה שצריך לעשותו בעדים ונאמנות השליח הוא לומר שעשאו הבעל שליח בעדים אבל אומר שעשאו הבעל שליח בינו לבינו לאו כלום הוא כדאמרין בירושלמי וכן משמע מדברי רבינו בסימן שאחר זה (שם) שכתב וכמו שאין צריך לקיים עדי הגט כשאומר בפני נכתב ובפני נחתם כך אין צריך לקיים עדי השליחות וכו' אלא נאמן לומר שהבעל עשאו שליח בעדים. וכתב עוד שם או אפילו אין לו שם שום עדות בשליחות אלא שאמר שהבעל עשאו שליח כראוי נאמן. וכראוי היינו לומר שעשאו שליח בעדים והכי נמי משמע ממה שכתבו הגהות מיימון (קושטנטינא) פרק ה' (הט"ז) בשם סמ"ק (בהגהה שם עמ' קנ) וזה לשונם דין שליח להולכה בעדים אך אין צריך להביא לא עדים ולא שטר שהבעל עשאו שליח להולכה. וכן כתוב בסמ"ג (עשין נ קלג.) בשם ר"י וזה לשונם אמת הדבר שאין שליח להולכה המביא גט לאשה צריך לא חתימת בית דין ולא חתימת עדים להודיע שעשאו הבעל שליח להולכה שהרי גט שבידו מוכיח אבל צריך למנות שליח בפני שני עדים כשרים עכ"ל. אבל רבינו ירוחם כתב בחלק ג' (דנתיב כד רז.) וזה לשונם וכתבו בתוספות (סד. ד"ה בעל) דכמו שנאמן לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואינו מועיל אח"כ ערער הבעל לומר מזויף הוא כך נאמן לומר עשאו שליח ואין צריך עדים לשליחות אפילו כופר הבעל שלא עשאו שליח ומכל מקום מוכח מן הירושלמי דלכתחלה צריך להחזיקו בפני עדים כלומר לעשותו שליח בפני שנים. ואח"כ (שם רח ע"ד) כתב הירושלמי ופירשו שאין השליח ממנין העדים וכדברי הרא"ש ז"ל. ותימה הוא שמפרש לשון צריך שרצה לומר לכתחלה: ודע שבקצת ספרי רבינו יש כאן חסרון הניכר והא לך הגירסא האמיתית ונראה לי שעולה במקום אחד שהירושלמי אינו אומר אלא שאינו במקום שנים אבל עולה במקום עד אחד הילכך נראה שעולה במקום אחד דהא קיי"ל (קידושין מג.) אמר לשנים גרשו את אשתי הן הן שלוחיו הן הן עדיה הוא הדין נמי אמר לאחד עולה במקום אחד ואחר מצטרף עמו וכן דקדק בעל העיטור (אות ש שלישות גט מו.) לשון הירושלמי וכן כתב הרמב"ם שהשליח הוא עד אחד והשני שחתום עמו על השליחות צריך שיתקיים חתימתו קודם שיתן השליח גט לאשה. עד כאן:

## רא"ש מסכת קידושין פרק ב סימן ז

ז מכאן נראה לדקדק שאין צריך עדים במינוי שליחות של קדושין כיון דמודה המקדש שעשאו שליח וכ"כ הרמב"ם ז"ל (פ"ג מה' אישות הלכה טו) כל העושה שליח לקבל הקידושין צריך לעשותו בפני עדים אבל האיש שעשה שליח לקדש לו אשה אין צריך לעשותו בעדים שאין מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע אמיתת הדבר לפיכך אם הודו השליח והמשלח אין צריכין עדים כמו שליח הגט וכמו שליח שהרשהו להפריש לו תרומה וכיוצא בהן בכל מקום ששלוחו של אדם כמותו וא"צ עדים עכ"ל. והראב"ד ז"ל כ' תמיה היא זו כיון דפסקין המקדש בלא עדים אין חוששין לקדושין ואפי' שניהם מודים א"כ מה מועיל הודאת השליח והמשלח כיון דהודאתן חיוב לאחריני ויש לחלק דודאי בגמר הדבר שהיא נאסרת לכל אדם הוא דלא מהניא הודאה שאין דבר שבערוה פחות משנים. אבל למיהוי שלוחו לקדשה לו מהניא הודאתם כמו בשאר שליחות. אמנם צריך לדקדק מאי שנא דמהניא הודאת האיש ושלוחה לנתינת הקדושין ולא מהניא הודאת האשה ושלוחה לענין קבלת הקדושין. והרמב"ן ז"ל דקדק דשליח קבלת הקדושין צריך למנותו בעדים כשליח קבלת הגט דתנן בפ' התקבל (דף סג ב) האשה שאמרה התקבל לי גטי צריכה שני כתי עדים שנים שיאמרו בפנינו קיבלה ואם נוכל לחלק בין גט שבא להתיר לקידושין שבאין לאסור<sup>(א)</sup> ונשוה שליחות האיש והאשה בקידושין צ"ע.

## חדושי הגר"ח מסכת קידושין דף מה עמוד ב

בענין עדי שליחות בדבר שבערוה

כתב הרמב"ם בפ"ג מאישות הט"ו אבל האיש שעשה שליח לקדש לו אשה אינו צריך לעשותו בעדים, שאין מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע אמיתת הדבר, לפיכך אם הודו השליח והמשלח אין צריכין עדים כמו שליח הגט וכו' עכ"ל. ובהשגת הראב"ד, אין הנדון דומה לראיה, דלענין שליח הגט גטו מוכיח עליו וכו' אבל בקידושין כיון ששניהם מודים אינו כלום, כי מודו השליח והשולח נמי לאו כלום הוא עכ"ל, עוד הקשו הראשונים הא ילפינן דבר דבר מממון.

ואשר נראה דהרמב"ם ס"ל דהטעם דשליח להולכה לא בעי עדים, הוא משום דאינו פועל בחלות דין הערוה, דהרי עצם הגירושין פועל המגרש ע"י הגט והשליח להולכה זהו רק לתקן את החסרון דטלי גיטך מעל גבי קרקע, והרי דעת כמה מהראשונים דאף עבד יכול להיות שליח להולכה, ואף דע"י זה פועל דינים לערוה מ"מ זהו רק פועל יוצא ממעשיו, והוי כמו שאר איסורים דעד אחד נאמן, וכגון שאמר דזהו חלב ואח"כ אכל אחד את החלב לוקה אי אתרו בו תרי, כמבואר בר"מ פט"ז מסנהדרין ה"ו, וס"ל להר"מ דה"נ שליח להולכה, דאי הוי דינו כדבר שבערוה היה צריך ב' עדים בזמן חלות השליחות ולא היה סגי מה שאח"כ יתברר לנו שעשהו שליח, וכמו בקדשה בטבעת ואח"כ ראו העדים הטבעת בידי דכתב הרשב"א [הובא ברמ"א אה"ע סי' מב ס"ד] דלא סגי בזו, ואף דהרמב"ם בפ"א מהלכות גירושין הט"ז כתב דמהני גם בעדי חתימה בלא עדי מסירה, היינו משום דהתם הבירור שעל ידי החתימה הוי בשעת חלות הגירושין, אבל בשליח להולכה דבשעת חלות השליחות ליכא עדים לא מהני, ולכן הוכיח הרמב"ם דסגי בלא עדים דהוי רק כאיסורין דעד אחד נאמן.

ובדעת הראב"ד י"ל דאף דעצם קיום השליחות לא בעינן עדים בעצם הגירושין, מ"מ בעינן עדי בירור שהוא שליח, דכיון דדבר זה נוגע לדבר שבערוה [שהשליח יפעול אח"כ דבשב"ע] הוי כערוה בדין הבירור.

והנה הרמב"ם בפ"ו מגירושין ה"ט כתב וקטנה אינה עושה שליח לקבלה אעפ"י שחצירה קונה לה גיטה כגדולה, מפני ששליח קבלה צריך עדים ואין מעידים על הקטן שאינו בן דעת גמורה, ובהשגת הראב"ד כתב זה הטעם אין לו לא טעם ולא ריח אלא אתם גם אתם לרבות שלוחכם ומה אתם בני דעת אף שלוחכם בני דעת, ונמצא שהשליח והשולח צריכים להיות בני דעת עכ"ל. ונראה דהר"מ והראב"ד לשיטתייהו אזלי, דדעת הר"מ דנתחדש בשליח קבלה שליח חסרון דטלי גיטך מעל גבי קרקע אלא יד השליח כיד האשה, ואף שעכשיו אינה רוצה בהגירושין מ"מ כל זמן שלא ביטלה השליחות מגורשת, וא"כ הרי תיכף שעשאתו שליח נעשה חלות השליחות והוי דבר שבערוה ולהכי בעי עדות על האי דהוי שלוחה, וא"כ שוב הוי עדות לקטנה ואין מעידין על הקטנה, אמנם הראב"ד ס"ל דהוי נוגע לדבר שבערוה משום דנוגע להמגרש לידע אי חלו הגירושין, וא"כ שוב לא מקרי עדות לקטנה, דלהראב"ד הטעם דבעינן עדים בשליח לקבלה אינו כמו להרמב"ם דבעינן עדים לקיומא על עצם השליחות, אלא דבעינן עדים כדי לברר את הגירושין גרידא כמו שליח להולכה, וכיון דעצם השליחות לא בעי עדים, ל"ש האי טעמא דאין מעידים על הקטנה.

ובמה שהשיג הראב"ד דאין שליחות לקטנה, עיין בקצוה"ח סימן קפח סק"ג שכתב די"ל דמיירי במופלא הסמוך לאיש, א"נ י"ל דכיון דאיכא קטטה ביניהם זכות הוא לה, ושוב לא בעינן עדות, דרק מינוי שליחות בעי עדים אבל הכא דזכות הוא לה הרי שוב ידוע לכל דשליח הוא ואין זה עדות לקטנה ורק ידיעה דהיה קטטה ביניהם והבעל מסר הגט לשליח הזוכה ודו"ק.

והנה רבנו ירוחם כתב, דשליח להולכה צריך עדים, מהא דאיתא בירושלמי מובא ברא"ש ריש פרק השולח עשה שליח להולך את הגט צריך להחזיקו בפני שנים יעו"ש, וכתב ר"י דזהו דוקא לכתחילה, אבל בדיעבד אין צריך עדים עכ"ד, ולכאורה דבריו צ"ע דאם צריך עדים אמאי בדיעבד מהני ומאי נפק"מ בין לכתחילה לדיעבד.

ונראה דהנה אף דהר"מ והרי"ף ס"ל דעדי חתימה מהני בלא עדי מסירה, מ"מ הא אין זה ידיעה ודאית, דשמא נפל מן הבעל או שמא לפקדון נתנו, אלא דזהו לא שכיח ואי איכא לברורי מבררין, וכמו בהא דאמרין רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, אי איתא קמן שיילינן ליה, וא"כ י"ל דה"נ בירושלמי מה שמצריך לכתחילה עדים הוא כדי שיהא לכתחילה יותר בירור.

ובזה י"ל בביאור מחלוקת הר"מ והראב"ד אי איכא ראייה משליח הגט, דהר"מ ס"ל כהרי"ף דהמקור לשיטתו מהא דמהני גט בעדי חתימה בלא שיבואו עדי מסירה, ומוכח דסגי בעדי חתימה, ואף דהתוס' בגיטין דף ד ע"א כתבו דהטעם הוא דמסתמא בהכשר נעשה, מ"מ ס"ל דאי היה הדין דבעי תרי עדים על המסירה היה צריך להביא ראייה דהיה עדים, אמנם הראב"ד ס"ל כהתוס' דמסתמא בהכשר נעשה ואף אם הבעל נתן לה בעצמו מ"מ מסתמא הבעל ידע הדינים. [א"ה, ע"ע בכ"ז בחידושי רבינו חיים הלוי פ"ו מגירושין ה"ט, וע"ש עוד מש"כ בטעמא שמיאן הרמב"ם בטעם הראב"ד דבשליח הגט גיטו מוכיח עליו דג"ז לטעמיה, וע"ע לעיל גיטין דף סד ע"א, וע"ע בחדושי רבי נח גיטין סי' י.]

(סה"ז "אש תמיד")

## חדושי ר' חיים הלוי הלכות גירושין פרק ו

הלכה ט

[ט] וקטנה אינה עושה שליח לקבלה אעפ"י שחצירה קונה לה גיטה כגדולה מפני ששליח קבלה צריך עדים ואין מעידין על הקטן שאינו בן דעה גמורה עכ"ל.

ובהשגות חולק על טעם זה ומסיים ז"ל אלא אתם גם אתם לרבות שלוחכם מה אתם בני דעת אף שלוחכם בני דעת נמצא שהשליח והשולח צריכין להיות בני דעת עכ"ל, ובפ"ב מה' שלוחין ושותפין כתב הרמב"ם ז"ל אבל מי שאינם בני דעת והם חרש שוטה וקטן אינן נעשין שלוחין ולא עושים שליח אחד הקטן ואחד הקטנה עכ"ל, הרי דכן היא גם דעת

הרמב"ם בעצמו ג"כ, וכמבואר כן בכמה דוכתין בש"ס, וצ"ע א"כ מה הוצרך בכאן להוסיף עוד טעם לפי שאין מעידין על הקטן, וצ"ע.

והנה ביבמות דף קי"ח ע"ב איבעיא המזכה גט לאשתו במקום יבם מהו כיון דסניא ליה זכות הוא לה זכין לאדם שלא בפניו, או דילמא כיון דזימנין דרחמא ליה חוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא בפניו, ושוב שם המזכה גט לאשתו במקום קטטה מהו כיון דאית לה קטטה בהדיה זכות הוא לה או דילמא ניחא דגופא עדיף לה וכו', הרי דבמקום זכות יכול לזכות גט לאשתו גם שלא בפניה ורק דהאיבעיא היא אם הוא זכות או חוב, ובמקום יבם נשאר בספיקא דהוי ספק זכות. וצ"ע מה דינו בקטנה כה"ג, דהרי קי"ל דזכין לקטן בכל מקום ומשום דכיון דאמרינן זכין לאדם שלא בפניו א"כ הא קטן וגדול שוין ונעשין שליח עבורו שלא מדעתו, ולדעת הרבה מהראשונים הוא דין תורה אף לקטן, וא"כ בגט כה"ג צ"ע מה דינו בקטנה, כיון דאמרינן זכין לקטן ונעשין שליח עבורו מדין תורה, א"כ יכולין לקבל גם גט זה דהוי זכות לה עבורה, או דמ"מ לא מהניא בקטנה, וצ"ע.

ונראה דמשום הכי הוסיף הרמב"ם הך טעמא דאין מעידין על הקטן, דהרי משום הך טעמא דבעינן בני דעת הרי היתה יכולה לקבל גט ע"י שליח במקום שהגט הוא זכות לה, אבל משום הך טעמא דאין מעידין על הקטן אינו מועיל מה דהוי זכות לה, כיון דמ"מ עדים מיהא בעינן, דשליחות גט צריך עדים, ואין מעידין על הקטן, וע"כ לא מהניא אף במקום שזכות הוא לה. והלא גם סיום דברי הרמב"ם שסיים אעפ"י שחצרה קונה לה גיטה כגדולה צ"ע, דהרי להדיא מבואר בב"מ דף י' [ע"ב] דחצר דגט הוא משום יד, וא"כ הרי צריך להיות מועיל גם בקטנה כיון דהוי משום יד, משא"כ לענין שליח הרי אין שליחות לקטן, ולפי זה הרי ניחא, דהרי שם בדף י"א מבואר דבגט לא מהניא באינה עומדת בצדו משום דאין חבין לאדם אלא בפניו, ולפי זה במקום זכות מועיל חצר בגט אף באינה עומדת בצדו, ובזה השמיענו הרמב"ם דבקטנה במקום זכות שאני חצר משארי שלוחים, דבחצר לא בעינן עדים, וע"כ אמרינן זכין לאדם שלא בפניו ויכול לזכות גם לקטנה ע"י חצרה שלא מדעתה, משא"כ בשארי שלוחים כיון דצריך עדים ואין מעידין על הקטן, ע"כ אינו יכול לזכות לקטנה את גיטה אף במקום שזכות הוא לה. והראב"ד דסגי ליה בהך טעמא דאין שליחות לקטן, הוא משום דחולק על עיקר הך טעמא דאין מעידין על הקטן, וכמו שכתבנו בראשית ההשגה דהך טעמא לא ס"ל, וע"כ ליכא טעמא אחרינא רק דאין שליחות לקטן, וכמו בכל התורה כולה כן הכא.

ובפ"ג מהל' אישות הט"ו כתב הרמב"ם ז"ל כל העושה שליח לקבל הקידושין צריך לעשותו בפני עדים אבל האיש שעשה שליח לקדש לו אשה אין צריך לעשותו בעדים שאין מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע אמתת הדבר לפיכך אם הודו השליח והמשלח אינם צריכים עדים כמו שליח הגט וכו' עכ"ל, ובהשגות שם ז"ל אין הנדון דומה לראיה דלענין שליח הגט גטו מוכיח עליו וכו' אבל בקדושין דאפילו שניהם מודים אינו כלום כי מודו השליח והשולח נמי לאו כלום הוא עכ"ל, ר"ל דס"ל דבלא עדים השליחות לא מהניא כלל כמו עצם הקידושין דאינם כלום בלא עדים, ועל הוכחת הרמב"ם משליח הגט דאין צריך עדים, תירץ ע"ז הראב"ד דהתם שאני שהגט מוכיח שעשאו שליח וע"כ הוי כמו שליח שעשאו בעדים, והרי כן תנן בגיטין דף כ"ג [ע"ב] אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא את גיטה מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח, הרי להדיא דהא דהגט תחת ידה הוי הוכחה גמורה שהבעל עשאו שליח ע"ז, ובדף ס"ד [ע"א] שם איתמר בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגירושין מי נאמן רב הונא אמר בעל נאמן ורב חסדא אמר שליח נאמן, וכבר נחלקו הראשונים שם אם קאי על שליח לקבלה או על שליח להולכה, וקי"ל כר"ח דשליש נאמן, וא"כ להנך ראשונים דמפרשים דקאי על שליח להולכה הרי מבואר דזה שהגט יוצא מתחת ידה הוי הוכחה גמורה שהבעל עשאו שליח להולכה ונאמן בזה אף במקום שהבעל מכחישו. וכן הוכיחו הראשונים מיסוד הך דינא דבפני נכתב ובפני נחתם דתקינן רבנן כי היכי דאי אתי בעל ומערער לא משגחינן ביה, ואם נימא דבעל יכול לומר לפקדון נתתיו א"כ הא יכול אכתי לערער ולומר לפקדון נתתיו לך, ומה מועיל הבפני נכתב ובפני נחתם, אלא ודאי דשליח נאמן לומר שליח אני מהבעל הואיל והגט מסייעו, אלא כי היכי דלא ליתי בעל ולימא מזויף הוא להכי תקנו לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אשר על כן הרי נראה דבזה גם הרמב"ם מודה דהגט מוכיח שהוא שליח ולגירושין נמסר הגט לו, וא"כ צ"ע איך מביא הרמב"ם משליח הגט דשליח להולכה אין צריך עדים והא הכא הגט מוכיח. ואין לומר משום דבעינן דוקא עדים ולא שארי הוכחות, דהרי גם בגוף הגירושין והקידושין הא מהני שארי הוכחות, וכמו דמהני עדי חתימה בלא עדי מסירה לדעת הרמב"ם בפ"א מהל' גירושין, וגם גט שהוא רק בכתב ידו ג"כ מהני גם בלא מסרו בעדים, והיינו משום דהגט מוכיח, וא"כ הרי גם בשליח הגט מוכיח, וקשה על הרמב"ם שהביא משליח הגט לענין עדים כיון דהכא הרי הגט מוכיח ופשיטא דאין צריך עדים וצ"ע.

ואשר נראה פשוט בזה, דהרמב"ם ס"ל דנהי דהכתב מוכיח שהבעל עשאו שליח, אבל אין זה אלא הוכחה בעלמא, ולא מהניא זאת אלא לברורי מילתא שהאמת כן הוא שהוא שליח לגירושין, וכל זה לא מהניא אלא אם נימא דשליח שעשאו בינו לבין עצמו ג"כ השליחות קיימת ואז מהניא הוכחת הכתב לברר שהוא שליח לגירושין, אבל אם נימא דשליחות של גירושין דינה כגירושין עצמן דבלא עדים השליחות בטלה ובעינן העדים לקיומי מילתא דשליחות, אז בעינן דוקא עדים או דבר שיש בו נאמנות מדין תורה, ולא הוכחה בעלמא, ואינו דומה לגט שמסרו ליד האשה בלא עדי מסירה דמהני לדעת הרמב"ם בפ"א מהל' גירושין, דהתם השטר גופיה מעיד ע"ז שבא ליד האשה, דעיקרו של שטר הוא שהבעל נותנו

לה ומגרשה, וע"כ שפיר מקרי ראית שטר דמהניא מדין תורה, משא"כ לענין השליחות אין בהשטר מאומה מזה, ולא היו רק הוכחה בעלמא, וזה אינו מועיל רק לברורי מילתא ולא לקיומי מילתא. [דוגמת זה מצאנו גבי ערכאות דמהניא בשטרי ראייה מדינא משום דחזקה ערכאות לא מרעי נפשייהו, ומ"מ לענין שטרי מתנה אמרינן דהויין חספא בעלמא, ולא אמרינן דכיון דאיכא חזקה ממילא הא השטר מוכיח שהאמת כמו שכתבו בו, ויהא נעשה בזה שטר, אלא ודאי דכיון דמדינא אין בו נאמנות בשטר כזה ורק משום חזקה, הויא רק הוכחה שהאמת כן, ולא מהניא זה לאשוויה שטרא], וע"כ זהו גופא שהביא הרמב"ם, דמדמהניא הרך הוכחה שהשטר תחת ידו לענין שליחות הגט, שמע מינה דלא בעינן עדים בשליחות רק לברורי מילתא, ושפיר הוי הוכחה גמורה מה שהשטר תחת ידו, אבל אם הוה בעינן עדים בשליחות הגט ושליחות קידושין לקיומי מילתא, היינו צריכין דוקא דבר שיש בו עדות או נאמנות המוכיח על שליחותו, אבל זה שהשטר תחת ידו דאין בזה שום דין נאמנות רק הוכחה, זה לא היה מועיל לקיומי מילתא, אלא ודאי דשליח שעשאו בינו לבין עצמו כשר ואין חסר כאן דבר לקיומי מילתא דשליחות, ורק דבעינן לברורי מילתא, וע"כ מועיל ההוכחה שהשטר תחת ידו דמוכיח היטב שהוא שליח שעשאו הבעל לגירושין.

ובגיטין דף ל"ג ע"ב ת"ש אמר לשנים תנו גט לאשתי יכול לבטל זה שלא בפני זה דברי רבי רשב"ג אומר אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה, והא שנים דכי כולכם דמו ופליגי אמר ר"א אי בעדי כתיבה הכי נמי הכא במאי עסקינן בעדי הולכה, הכי נמי מסתברא דקתני סיפא אמר לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו יכול לבטל זה שלא בפני זה אי אמרת בשלמא בעדי הולכה שפיר אלא אי אמרת בעדי כתיבה מי מצטרפי האמר מר אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד דילמא כר' יהושע בן קרחה ס"ל, הרי דמוקי לה הגמ' באמר להם כתבו ותנו גט לאשתי זה שלא בפני זה, ולר' יהושע בן קרחה דמהניא עדות מיוחדת הרי אלו יכתבו ויתנו, וקשה לדעת הראב"ד דשליח להולכה צריך עדים ובלא עדים גוף השליחות בטלה, וא"כ הרי הוא הדין בציווי הבעל להסופר לכתוב ולהעדים לחתום דג"כ צריך עדים לקיומי מילתא דהשליחות, וא"כ איך מהניא הכא הרך דר' יהושע בן קרחה והא אכתי כל שליחות בפני עצמו היתה בטלה בשעת מינויה, ולא מהניא הרך דר' יהושע בן קרחה אלא היכא דלא איברו סהדי אלא לשקרי, ע"כ שפיר מועיל העדות המיוחדת לברורי מילתא, אבל מאחר דהמינוי של כל אחד בטל מה מועיל צרופן אח"כ.

אכן נראה פשוט, דהרי הא דבעינן עדים על השליחות והציווי אין זה מדיני עצם השליחות, דעצם השליחות הרי לא שני משליחות דעלמא, ורק דכיון דבלא השליחות והציווי על הכתיבה והחתימה הגט בטל וע"כ בעינן עדים ככל מעשה הגירושין דצריך עדים דוקא. ולפי זה באומר להם חתמו, דכל עד החתום הרי אין בו רק דין עד אחד בעצם הגירושין, ע"כ סגי עדותו בעצמו על מינוי, דכל דמועיל לעצם הגירושין סגי בהכי, וכן מועיל זאת גם לעצם כתיבת הגט, כיון דכל אחד רק דין עד אחד בזה, ובשעת כתיבה הנוגע להגירושין הלא יצורפו ותהיה עדות שלמה בצורך הגירושין, וע"כ סגי בהכי, כיון דע"כ יש עדות כראוי על כל מעשה הגירושין. ולפי זה נראה, דאפילו לדעת הראב"ד דס"ל דשליחות הגט צריך עדים לקיומי מילתא ולא רק לברורי מילתא, ובלא עדים הגט בטל, מ"מ כל זה הוא רק למעשה הגירושין, ולא לעצם מעשה השליחות, ואם תהיה עדות המועלת בגוף הגירושין לקיומי מילתא ולעצם השליחות בעצמה לא תועיל רק לברורי מילתא תהא השליחות קיימת, וכמו הכא בסוגיין דמהניא עדות מיוחדת בשליחות משום דנצטרפו יחד לעדות הגירושין, וא"כ הא הויא עדות שליחות ומינוי זו בעצם המינוי והשליחות רק לברורי מילתא בלבד ולא לקיומי מילתא, כיון דהוו מיוחדין בשעת המינוי, ומ"מ מועיל זאת הואיל ונצטרפו לעצם הגירושין גם לקיומי מילתא.

ולפי זה הרי מבואר היטב סברת הראב"ד במה שכתב דשליח בלא עדים אינו מועיל והא דשליח הגט כשר בלא עדים הוא משום דהגט מוכיח, וכבר כתבנו על זה דהרמב"ם סובר דזה שהגט מוכיח אינו מועיל לקיומי מילתא משום דהוי רק הוכחה בעלמא ולא ראייה מאיזה נאמנות מדינא, ומעתה יבואר היטב גם סברת הראב"ד, דכל זה הוא רק לענין עצם מעשה השליחות, אבל לענין שנדע שבא הגט מיד הבעל ליד האשה כדן, בזה הוי השטר ראייה גמורה מדין שטרות, וע"כ כיון דכל עיקר דבעינן עדים לקיומי מילתא הוא רק משום הגירושין, אבל עצם השליחות הרי נתבאר דקיימת לדעת הראב"ד אף בלא עדים, ולא בעינן הראיה לקיומי מילתא, רק שיהא ראייה שהגט בא ליד האשה כדן, ולזה שפיר מועיל הוכחת השטר מדינא, וע"כ שפיר מהניא זה שמוכיח שהוא שליח, דעל ידי זה הוא ראית שטר שבא הגט ליד האשה כדן, וכזה סגי לעדות השליחות, ועוד יותר דעל ידי זה שמוכח שהוא שליח נתברר דאיהו גופיה הוא הבעל ושלוחו של אדם כמותו וממילא איכא ראית שטר שבא הגט ליד האשה כדן, וע"כ שפיר מועיל בכהאי גוונא הוכחה לבד, כיון דע"י ההוכחה נתברר ונעשה ראית שטר שבא הגט ליד האשה מיד הבעל כדן, וכיון דעל כל הנוגע לגוף הגירושין איכא ראית שטר המועיל מדבר תורה, שוב לא איכפת לן מה דעל עצם מעשה השליחות ליכא רק הוכחה בעלמא, כיון דעצם מעשה השליחות אין צריך מצד עצמו עדות כלל, אבל אם לא היתה הוכחה זו אז הרי ממילא היה חסר עדות במקצת מעשה הגירושין עצמה, וממילא דלא הוי גירושין כלל, ולא היה מהני השליחות, כיון דאין כאן עדות שלמה שתספיק על כל מעשה הגירושין.

[האומנם דהסוגיא דגיטין אכתי צ"ע בשליחות הנתינה דאין שם גם עדות מיוחדת רק עד אחד בלבד, דבין אם שניהם הם שלוחי הנתינה, או דכל אחד מהן הוא שליח הנתינה, אבל על כל שליחות בפני עצמו הרי ליכא רק עד אחד, וא"כ הא נמצא דאין כאן רק שליחות בעד אחד, וגם אח"כ בעת הגירושין ליכא צירוף על עדות השליחות, כיון דשליחות כל אחד

הוא מעשה בפני עצמו, ובע"כ דצ"ל לדעת הראב"ד דכל אחד מינהו בפני שנים, וא"כ הרי אין כאן הוכחה על כל מה שכתבנו דעצם מעשה השליחות בעצמה אין צריך עדים, כיון דהכא איירי דמינה אותם בפני עדים. אכן גוף הסברא נראית נכונה בדעת הראב"ד וכמו שכתבנו, ועוד די"ל דכיון דהשטר כשר א"כ הא נמצא דאע"ג דמעשה שליחות הנתונה ומנוי השליחות היתה בלא עדים אבל השליחות בעצמה הרי יש עמה ראית השטר, ונמצא דשאן שלוחים על דבר שיש בו ראית שטר על עצם הגירושין והשליחות, וי"ל דמהני גם בכהאי גוונא לדעת הראב"ד, ואין הכי נמי דאיירי בלא מינה אותם בפני עדים אחרים, ודבר זה צ"ע, ומיושב היטב דעת הראב"ד וכמו שנתבאר.

ולפי זה נראה דבשליח לקבלה דשם ודאי העדים הם לקיומי מילתא, ובלאו הכי לא מועיל השליחות כלל, וכמבואר בדברי הרמב"ם שהבאנו, וכדתנן בגיטין דף ס"ג [ע"ב] האשה שאמרה התקבל לי גטי צריכה שתי כיתי עדים שנים שאומרים בפנינו אמרה וכו', אבל אכתי י"ל בזה דתלוי בפלוגתת הרמב"ם והראב"ד שהבאנו, דהרי גם בשליח לקבלה צורך העדים הוא רק משום דבלאו הכי מיחסר עדות על מקצת ענין מהגירושין, וא"כ לדעת הראב"ד הוא כמו שליח להולכה, וכמו דבשליח להולכה מחלק דהיכא דאיכא עדים לקיומי מילתא בזה שהגט בא מיד הבעל להאשה כדין סגי בהכי אף אם לא הויה עדות על עצם מעשה השליחות, א"כ גם בשליח לקבלה סגי בכהאי גוונא כיון דגם בשליחות לקבלה עיקר העדות היא רק על הגירושין, ולדעת הרמב"ם דסובר דאם אך הוה אמרינן דשליח להלכה צריך עדים לקיומי מילתא לא הוה מהניא הוכחת הגט, דאע"ג שמעיד שהגט בא ליד האשה כדין מ"מ כיון דעל עצם מעשה השליחות ליכא רק בירור דברים ולא ראייה המהנית לקיומי מילתא ע"כ לא היה מהני ראית הגט אם אך בעינן עדים לקיומי מילתא, ומשום דכיון דהקיום הוא ע"י מעשה השליחות ע"כ צריכה להיות העדות המקיימת הדבר ג"כ במעשה השליחות, ואשר ע"כ הוכיח הרמב"ם מהא דמהניא ראית הגט דשמע מינה דשליח להולכה אין צריך עדים כלל לקיומי מילתא ולא איברו ביה סהדי אלא לשקרי, וא"כ בשליח לקבלה דהעדוהו שבו הויה לקיומי מילתא ובלאו הכי אינה מגורשת כלל צריך להיות העדות גם על עצם מעשה השליחות של קבלה.

ולפי זה הרי מובן היטב פלוגתת הרמב"ם והראב"ד בטעמא דאין מעידין על הקטן, דהנהא פשיטא דבכל מקום מעידין גם על הקטן, וראיה לזה מדבעי הגמ' לומר בסנהדרין דף ס"ח [ע"ב] דבן סורר ומורה נהרג גם כשהוא קטן, וקשה דהא אין מעידין על הקטן, ואף על גב דשם באמת בלאו הכי קשה דאיך יקבלו עדות על הקטן והא קי"ל דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין וילפינן לה מקרא דוהועד בבעליו בב"ק דף קי"ד, וגם הרי קי"ל דאם אין יכולין לקבל העדות בפניו מיפטר בזה וכדאיתא בסנהדרין דף ע"ט [ע"ב], וקטן כשלא בפניו דמיא, וצ"ל דשם שאני דכיון דבעינן לחייבו גם כשהוא קטן א"כ אין זה משום דחייב מיתה, וכמבואר בסוגיא שם דטעמא דבעינן לחייבו הוא משום דכיון דעל שם סופו הוא נהרג א"כ גם קטן נחייב, ור"ל דמשום הכי הוי דינא בעלמא שצריך להורגו, ולא חיובא שמתחייב הוא במיתה, וע"כ שפיר מקבלין עדות גם כשהוא קטן דבכהאי גוונא גם קטן כבפניו דמי, וא"כ הוא הדין לענין עדות אם היא אשת איש אם לא ג"כ פשיטא דמקבלין גם על הקטנה. ובעל כרחך דצ"ל דהא דכתב הרמב"ם דכיון דאין מעידין על הקטן בטלה השליחות הוא רק משום דהכא העדים הם המקיימין את השליחות וע"כ מהניא הטעם דאין מעידין על הקטן לענין זה דלא מקיימא מילתא בדבר שצריך עדים, וכן הרי פשיטא דאפילו היכא דהעדים הם לקיומי מילתא ג"כ מהניא עדות על הקטן, וראיה לזה מגירושין עצמן, דיכול לגרש אשתו הקטנה, ואף על גב דהמגרש בלא עדים לא הוה גירושין כלל, וצ"ל דשאני גירושין כיון דמתגרשת בעל כרחה ולא הויה מעשה דידה כלל, ורק בשליחות דהעדים הם לקיומי מילתא של מעשה דידה בזה הוא דאין מעידין על הקטנה. ולפי זה לפי דעת הראב"ד דעצם מעשה השליחות קיים בלא עדים ואף בשליחות לקבלה, ומשום דלא שאני משליחות דעלמא, והא דלא מהניא שליחות בלא עדים הוא משום דממילא אין כאן עדות גמורה על עצם מעשה הגירושין, ולפי זה הא נמצא דעל עצם מעשה השליחות חשובין העדים רק עדי בירור, ורק דבמעשה הגירושין הם עדי קיום שמקיימין את הגירושין שיהיו קיימין, ועיקר הגרושין הא גם בשליחות לקבלה הם בעל כרחה, דבכהאי גוונא הרי מעידין גם על הקטן, וע"כ זהו שחולק הראב"ד על טעמו של הרמב"ם משום דלדעת הראב"ד לא מצינו כלל בשליחות שיהיו עדי קיום על מעשה דידה, משא"כ הרמב"ם לטעמיה דס"ל דהעדים הם המקיימין גם עצם מעשה השליחות של קבלה, וא"כ הא בעינן עדים לקיומי מעשה קטנה, וע"כ שייך שפיר הך דאין מעידין על הקטן, והשליחות בטלה. ולפי המבואר הרי ליכא הוכחה דהראב"ד חולק על עצם הך דינא דאין מעידין על הקטן שכתב הרמב"ם, משום די"ל דהכא שאני דמתגרשת בעל כרחה, וכמו שנתבאר.